

El cinquantenari del Pla de vacunació continuada de la població infantil de Barcelona i la Societat Catalana de Pediatria

Ferran Moraga-Llop

Expresident de la Societat Catalana de Pediatria (2012-2016). Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears. Barcelona.

La commemoració dels cinquanta anys del primer calendari de vacunacions sistemàtiques de la població infantil de Barcelona fins als 14 anys (Pla de vacunació continuada de la població infantil de Barcelona), que va entrar en vigor l'1 de gener de 1973, és un fet que cal destacar. En l'elaboració d'aquest primer calendari, la Societat Catalana de Pediatria hi va tenir un paper fonamental, juntament amb l'Institut Municipal d'Higiene de l'Ajuntament de Barcelona, institucions de les quals n'eren presidents els professors Francesc Prandi Farràs (Figura 1) i Agustí Pumarola Busquets (Figura 2), respectivament¹.

Aquest calendari, que alguns de vegades pretenen oblidar, va ser el primer que es va implementar a Espanya en una població d'una àrea geogràfica determinada (els nascuts al terme municipal de Barcelona a partir de l'1 de gener de 1973, de pares que hi figuessin empadronats com a residents), amb un carnet individual de vacunació, uns fulls de control de les diferents etapes del calendari i un registre acurat de les vacunacions. I va ser també un dels primers d'Europa.

El Pla es va presentar a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona el 12 de desembre de 1972. El doctor Pumarola, ponent del col·loqui, que es va publicar a la revista *Anales de Medicina y Cirugía*, deia en la introducció: "Projectat per l'Institut Municipal d'Higiene de la Delegació de Sanitat i Assistència Social de l'Ajuntament de la Ciutat Comtal, es va celebrar un col·loqui sobre el 'Pla de vacunació continuada de la població infantil de Barcelona', amb la col·laboració de la Prefectura Provincial de Sanitat, la Societat Catalana de Pediatria, l'Associació de Microbiologia, Higiene i Medicina Preventiva de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, i el Departament d'Organització i Mètodes i el Centre Ordinador Municipal."

Uns dies després, el 23 de desembre de 1972, l'alcalde José María de Porcioles va signar el decret d'aprovació del

FIGURA 1. El professor Francesc Prandi Farràs

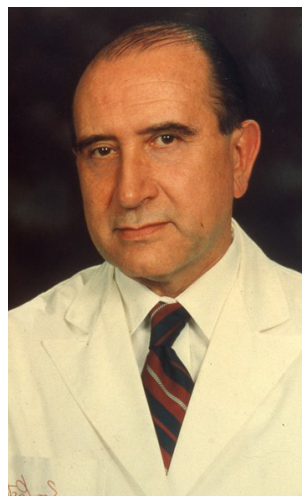

FIGURA 2. El professor Agustí Pumarola Busquets

projecte del Pla de vacunació continuada de la població infantil de Barcelona. Aquest Pla indicava el començament de les vacunacions l'1 de gener de 1973; per tant, el primer infant que es vacunà va ser l'1 d'abril de 1973, perquè la primovacunació era als tres, cinc i set mesos.

La Societat Catalana de Pediatria va col·laborar-hi molt estretament, tal com ho demostra la participació del seu president, el Dr. Francesc Prandi Farràs, i del coordinador del Comitè d'experts en malalties infeccioses, el Dr.

Correspondència: Ferran Moraga-Llop
Societat Catalana de Pediatria
Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears
Major de Can Caralleu, 1-7
08017 Barcelona
Adreça electrònica: fernandomoragallop@gmail.com

Josep Llorens Terol. Vull recordar els membres d'aquest Comitè, alguns dels quals encara ens acompanyen: els doctors Santiago Ferrer Pi, Àngel Fitó Costas, Damià Pedrola Guixé, Josep M. Sala Ginabreda, Antoni Torras Elías i Lluís Arcalís Arce.

El Pla va ser presentat a la Societat en una sessió celebrada el 23 de febrer de 1973. Aquesta sessió va ser recollida en un número monogràfic del *Boletín de la Sociedad Catalana de Pediatría* (avui *Pediatría Catalana*), de març-abril de 1974. Vull destacar que l'escrit del doctor Prandi acaba felicitant, en nom de la Societat, el professor Agustí Pumarola com a promotor del Pla, i li reitera la seva incondicional adhesió al servei d'una millor profilaxi de les malalties infeccioses dels infants de Barcelona¹.

El sumari del número monogràfic consta de deu capítols i ja indica la qualitat i l'amplitud dels temes que s'inclouen en el desenvolupament del Pla de vacunació. En el capítol 2, el doctor Prandi presenta el calendari de vacunacions sistemàtiques (Figura 3), que inclou vuit vacunes sistemàtiques i unes altres que s'agrupen en quatre apartats²: 1) Primovacunacions de 3 a 18 mesos: DTP (diftèria, tètanus i tos ferina), antipoliomielítica i antivaríolosa. 2) Revacunacions als 6, 10 i 14 anys. 3) Altres vacunes sistemàtiques: antixarampió, antirubèola (només per a nenes) i BCG (antituberculosa). 4) Altres vacunes: antigripal, antiparotiditis, TAB o antitífica-antiparatífica A i B.

El primer calendari de vacunacions que es va implantar per a tot Espanya va ser el 1975, a càrrec de la Direcció General de Sanidad. Inclou cinc vacunes (diftèria, tètanus i tos ferina en forma de DTP, antipoliomielítica i antivaríolosa), tres menys que el de Barcelona. El 1977 es va ampliar el calendari estatal amb les vacunes enfront del xarampió i la rubèola (només per a nenes).

Fins a la implantació del primer calendari a Espanya, el 1975, s'havien dut a terme, des de 1963, campanyes massives de vacunació enfront de la poliomièlitis amb la vacuna oral, i des de 1965 es van afegir les vacunes contra la diftèria, el tètanus i la tos ferina amb la DTP. L'any 1968 es va iniciar una campanya de vacunació enfront del xarampió en 11 províncies espanyoles, fins que el 1970 aquesta vacuna va ser retirada del registre.

Després d'aquest primer calendari de vacunacions sistemàtiques, que únicament s'aplicava als nens nascuts a la ciutat de Barcelona, van arribar les transferències en matèria de salut pública que van permetre que Catalunya tingués el 1980 el seu primer calendari de vacunacions, 7 anys després que Barcelona.

Si comparem el primer calendari de Barcelona (Figura 3) amb [l'últim publicat a Catalunya](#) (setembre de 2022),

Primovacunaciones		
3 meses	1.ª dosis D.T.P. (antidiftérica, antitosferinosa, antitetánica) 1.ª dosis antipolio (oral o inyectable)	
4 meses	2.ª dosis D.T.P. 2.ª dosis antipolio	
5 meses	3.ª dosis D.T.P. 3.ª dosis antipolio	(*) Remitir hoja n.º 1
<hr/>		
15 meses	antivaríolica	
18 meses	dosis-refuerzo D.T.P. dosis-refuerzo antipolio	(*) Remitir hoja n.º 2
<hr/>		
Revacunaciones		
6 años	D.T. (antidiftérica, antitetánica) antipolio	
6 años	antivaríolica	(*) Remitir hoja n.º 3
<hr/>		
10 años	T. (antitetánica) antipolio	(*) Remitir hoja n.º 4
<hr/>		
14 años	T. (antitetánica) antipolio	
14 años	antivaríolica	(*) Remitir hoja n.º 5
<hr/>		
Otras vacunas sistemáticas		
Antisarampión	12 meses	(*) Remitir hoja
Antirubéola	niñas 12 - 14 años	
B.C.G. (anti-tuberculosa)	Primovacunación ... de 0 a 12 meses Revacunación edad escolar	
<hr/>		
Otras vacunas:		
Antigripal, T.A.B. (antitífica, antiparatífica A), antiparatífica B), antiparotiditis, etc., según circunstancias epidemiológicas.		

Fig. 1. — Calendario de vacunaciones sistemáticas.

FIGURA 3. Calendari de vacunacions sistemàtiques de Barcelona (1973) publicat al *Boletín de la Sociedad Catalana de Pediatría* (avui *Pediatría Catalana*), en el número de març-abril de 1974²

veiem que aquest últim preveu quinze vacunacions fins als 14 anys, la qual cosa representa un augment de més del doble en relació amb les sis del primer (vuit menys l'antivaríolosa i la BCG, que ja no s'inclouen). El 2023 disposem en el món de vacunes enfront de 31 microorganismes.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Moraga-Llop F. El cinquantenari del Pla de vacunació continuada de la població infantil de Barcelona i la Societat Catalana de Pediatria. Barcelona: Societat Catalana de Pediatria; 2022.
- Prandi Farràs F. Establecimiento del calendario de vacunaciones. Bol Soc Catalana Pediatr. 1974;35(168):100-5.
- Generalitat de Catalunya. Canal Salut [Internet]. Calendari de vacunacions. Consultable a: <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/v/vacunacions/calendari/>. Accés el 19 de febrer de 2023.